

Position Paper FME en Energy Storage NL: rondetafelgesprek 'De problemen rondom netcapaciteit'

In een steeds groter deel van Nederland kunnen nieuwe zonne- en windparken geen aansluiting meer krijgen. Het elektriciteitsnet zit 'vol'. Er is geen capaciteit om op piekmomenten alle opgewekte stroom te kunnen transporteren. Deze filevorming op het elektriciteitsnet, doordat lokaal het aanbod groter is dan de vraag, wordt ook wel congestie genoemd. Hierdoor dreigt een flink aantal duurzame energieprojecten niet door te kunnen gaan. Dit terwijl de doelen voor duurzame elektriciteit uit het energieakkoord (2013) nog niet behaald zijn. Op deze manier wordt het elektriciteitsnet de flessenhals van de energietransitie.

In de afgelopen tijd is veel gediscussieerd over hoe dit heeft kunnen gebeuren en waar de schuld ligt. Er wordt echter nog te weinig gesproken over de oplossingen voor deze problematiek, terwijl die er zeker zijn. Zowel op de korte als op de lange termijn kunnen er acties genomen worden waardoor er meer duurzame elektriciteitsproductie kan worden aangesloten en er efficiënter gebruik kan worden gemaakt van het elektriciteitsnetwerk. Wij zijn er stellig van overtuigd: netcongestie kan morgen al opgelost worden!

FME en Energy Storage NL zien 5 actiepunten:

1. Geef meer transparantie over hoe vaak en hoe lang er congestie optreedt.

Op dit moment wordt congestie bepaald op basis van piekbelasting die een zonne- of windpark mogelijk kan veroorzaken. Met name zonneparken halen deze piek maar zelden. Door het weersafhankelijke aanbod van duurzame energie wordt maar weinig gebruik gemaakt van de piekcapaciteit van het net. In Nederland ligt op steeds meer plekken elektriciteitsinfrastructuur met sensoren die de belasting van het net real-time kunnen communiceren. Deze data moet openbaar beschikbaar worden (naar het Deense voorbeeld¹). Netbeheerders moeten transparant zijn over hoe vaak en wanneer er daadwerkelijk congestie gaat optreden. Met deze informatie kunnen creatieve business cases opgebouwd worden met bijvoorbeeld energieopslag.

2. Maak gebruik van bestaande mogelijkheden om congestie te verminderen.

Netbeheerders hebben genoeg mogelijkheden om congestie te verminderen (ook bekend als congestiemanagement), maar passen deze nog weinig toe. Zo kan er door netbeheerders een beroep op de aangeslotenen (producenten en verbruikers) gedaan worden om hun productie/verbruik tijdelijk aan te passen als blijkt dat de stroom niet getransporteerd kan worden. Dit jaar is er een speciale marktplaats² gelanceerd om deze flexibiliteit in te kopen. Deze marktplaats is inmiddels operationeel en er zijn marktpartijen (aggregators en energieleveranciers) die dit faciliteren. Alleen de netbeheerders lijken terughoudend te zijn, wat opmerkelijk is, omdat zij deze marktplaats hebben ontwikkeld. Netbeheerders zouden deze marktplaatsen veel meer moeten inzetten.

3. Zet energieopslagstechnologie in om productiepieken op te vangen en zet hier een beloning tegenover.

Energieopslag, in de vorm van batterijen, waterstof of warmte, moet meer ingezet worden om de pieken bij zonne- en windparken op te vangen en deze (voor korte of lange tijd) op te slaan. Op die manier hebben deze parken minder aansluitcapaciteit nodig. Als bestaande parken opslag toepassen, en daarmee de aansluitcapaciteit verkleinen, kunnen er op hetzelfde netwerk meer parken

¹ www.energidataservice.dk

² Deze marktplaats heet GOPACS, zie ook gopacs.eu

aangesloten worden. Op deze manier kan een deel van de netcongestieproblematiek snel worden opgelost. Dit moet beloond worden door een vergoeding te geven aan parken die deze flexibiliteit kunnen bieden. Deze vergoeding moet gebaseerd zijn op een marktvraag, bijvoorbeeld via de eerdergenoemde marktplaats.

Een andere manier is om parken die hun pieken weggeregelen met energieopslag voorrang te verlenen bij een vergunning, subsidieverlening of aansluiting. Ook op plekken waar nog maar (beperkt) aansluitcapaciteit is zouden parken die opslag toepassen nog wel aangesloten moeten worden. Op die manier wordt het beperkt beschikbare netwerk zo efficiënt mogelijk gebruikt. Kortom: er moet een waardering komen voor het leveren van zo veel mogelijk duurzame elektriciteit op een zo klein mogelijke aansluiting.

4. Neem wet- en regelgeving die de ontwikkeling van energieopslag verstoort zo snel mogelijk weg.

Het verdienmodel van energieopslag is opgebouwd uit opbrengsten van verschillende functies die het vervult voor de gebruiker en netbeheerders. Wet- en regelgeving zit de toepassing van energieopslag voor de meeste functies in de weg. Een goed voorbeeld hiervan is de dubbele energiebelasting: op dit moment wordt zowel belasting betaald bij het laden van elektriciteit én (na ontlading) bij de uiteindelijke afnemer. De staatsecretaris van Financiën heeft aangegeven dit probleem pas in 2021 op te lossen, terwijl de oplossing nu nodig is. Bovendien moeten energieopslagsystemen naast belasting ook netwerkkosten betalen, en dat terwijl er juist een dienst aan het netwerk wordt geboden. Het zou daarom goed zijn om voor energieopslagsystemen de systematiek van nettarieven te hervormen, zodat ook deze tarieven een prikkel zijn om flexibiliteit te leveren.

5. Verbeter de financierbaarheid van energieopslagprojecten door een garantie op de onrendabele top.

Een belangrijke reden waarom er nog te weinig wordt geïnvesteerd in energieopslagprojecten is het gebrek aan ondersteuning om tot een stabiele inkomstenstroom te komen. Bij de aanleg van zonne- en windenergieprojecten gebeurt dit al via de SDE++-regeling. Daarmee krijgen initiatiefnemers een opbrengstgarantie voor 15 jaar, waardoor deze projecten ondanks de onvoorspelbare productie relatief eenvoudig te financieren zijn. Voor opslagprojecten, waarvan de opbrengst op lange termijn slecht kan worden voorspeld, ontbreekt zo'n garantie. Daardoor ontstaan er meer risico's voor de geldverstrekker en zijn de financieringskosten hoger. Om de financiering van energieopslagprojecten mogelijk te maken is een garantie op de onrendabele top essentieel.

Er is daarnaast ook behoefte aan ondersteuning die opschaling en kostenreductie van de benodigde opslagtechnologie op gang brengt. FME en Energy Storage NL pleiten daarom voor een aparte subsidieregeling die opschaling faciliteert, namelijk de Regeling Opschaling Energie Innovatie (ROEI) met een budget van €50 miljoen per jaar. Om energieopslag op deze manier te ondersteunen is het belangrijk om energieopslag duidelijk te benoemen in de Europese staatssteunkaders.

Voorbeelden van energieopslagtechnologie door FME leden en Energy Storage NL-deelnemers:

- **Elektriciteit:** Alfen heeft in de Europort een 10MW batterijopslagsysteem gebouwd bij een windpark aan het Hartelkanaal. Dit systeem wordt ingezet om de piekproductie van het windpark op te slaan en om de frequentie van het net op 50Hz te houden.
- **Warmte:** Edmij stuurt een warmteopslagsysteem van Ecovat aan op basis van de elektriciteitsprijzen. Bij lage prijzen (overschot van aanbod) wordt extra warmte gemaakt en deze wordt opgeslagen in de het warmteopslagsysteem.
- **Moleculen:** Alliander en Groenleven bouwen in Oosterwolde een pilotinstallatie waarin zonne-energie omgezet wordt in groene waterstof.